

PŘEHLED ZKRATEK UŽÍVANÝCH V ČESKÝCH, NĚMECKÝCH A LATINSKÝCH TEXTECH V NOVOVĚKU (PO ROCE 1500)

Přehled zkratk je sestaven na základě údajů obsažených v existujících souborech zkratk (Adriano Cappelli, *Lexicon abbreviaturarum. Dizionario di Abbreviature*, Milano 1961⁶; Kurt Dülfer, *Gebräuchliche Abkürzungen des 16. - 20. Jahrhunderts*, Marburg 1966; Paul Arnold Grun, *Schlüssel zu alten und neuen Abkürzungen*, Limburg/Lahn 1966; Jan M. Hulakovský, *Zkrácení slov užívaná v rukopisích a listinách zvláště latinských středního věku, pak i českých a staroslovanských ...* Praha 1852, přetisk Praha 1913; *Latinské zkratky pro rodopisce*, příloha *Listů genealogické a heraldické společnosti*, Praha 1975, sestavili dr. V. Elznic a dr. V. Palivec;) a v tabulkových ukázkách novověkého písma (Václav Vojtíšek, *Vývoj městských knih v Československé republice ve světlotiskových ukázkách*, seš. 1 - 3, Praha 1928 - 1931; Leo Santifaller, *Beizner Schreibschriften der Neuzeit 1500 - 1851*, Jena 1930; Kurt Dülfer, Hans Enno Korn, *Schrifttafeln zur deutschen Paläographie des 16. - 20. Jahrhunderts*, Marburg 1967² aj.). Větší pozornost je věnována obtížnějším zkratkám v německých a latinských textech, z českých zkratk, většinou snadno řešitelných, se zde uvádějí pouze některé příklady.

V přehledu není zaznamenána přesná grafická podoba všech znamének pro zkrácení, která jsou i v novověku různá. Všechna obecná znamení zkrácení umístěná za slovem (tj. tečka, dvojtečka, středník, smyčka v podobě písmene -l- protažená do spodního prostoru pro psaní, různě tvarovaná a směřovaná vlnovka apod.) se v abecedně uspořádaném přehledu zkratk znázorňují tečkou. Všechna znamení zkrácení umístěná nad slovem ve vodorovné poloze (vodorovná čárka, oblouček, vlnovka) se znázorňují vodorovnou čarou, svisle umístěná znamení zkrácení nad slovem se znázorňují svislou čarou. Tři tečky před značkou a před jejím rozvedením naznačují, že se neuvádí celé slovo, ale pouze jeho koncovka. Zvláštní značky s jedním významem, které se udržely i v novověku, jsou v přehledu vyznačeny takto: con - 9 na základně; us - 9 na vrchní lince; /t/ur - 2 na vrchní lince; et - 2 na základně; rum - 4 pod základní linkou.

Ukázky zkratk v českých textech

a ^b	aneb	b.m.	bez (uvedení) místa
a.g.d.	a jeho dědicům	b.m.	běžný měsíc
		b.m.	běžný metr
b.r.	běžný rok	bu ^e	bude
b.r.	Bez (uvedení) roku	czla ^k	člověk

d.ab.	dědicům a budoucím	niekte.	některé
dat.	datum	n. l.	našeho letopočtu
do ^u	domu	odp.	odpověděl
d.s.	dědicům svým	p	při
d.s.	dědictví své	P.	Pán
g.	groše	p ^o	práve
g. cze.	groše české	pā	pán
g. m.	groše míšeňské	pa ^a	pana
ge ^o	jeho	pa ^u	pánu
ge ^u	jemu	pā	před
gedno ^o	jednoho	po ^{dz}	poněvadž
Geho ^{oti}	Jeho milosti	po ^l	pověděl
gī	jim	poh ^l	pohnal
Gichmi ^{oti}	Jich milostí	poniedz.	poněvadž
G. M.	Jeho Milost	p. p.	pan purkmistr
G. M. C.	Jeho Milost Císař	P. P. P.	pan purkmistr a páni
gt	jest	pppanuow	pana purkmistra a pánuow
g ^t	jest		
gtie	ještě	p. r.	platu ročního
gto	ježto	przi ^l	přijal
g ^u	jemu	p.u.p.	před úředníky pražskými
hodi ^a	hodina	purg	purkmistr
k.	krejcar	pz	peněz
k.	koruna	pžch	pražských
ko ^k	komorník	rkp.	rukopis
kor.	korec	ř.	řekl
kr.	krejcar	S ^o	Svatého
ktez	kteréž	so ^ě	sobě
L. P.	Léta Páně	so ^{ta}	sobota
mā	mám	sta ^k	statek
mlu ^l	mluvil	t.	tedy
M.N.M.P.	měšťan Nového Města pražského	t.	totiž
na ^o	našeho	tako ^á	taková
ne ^o	nebo	to ^{ko}	toliko
neb.	nebožtík	to ^o	toho

to ⁿ	totiž	wejp ^{di}	vejповědi
t.r.	toho roku	W. H. M.	věrný náš milý
urzed ^k	úředník	wesē	všem
w ^l	věrtel	x	krejcar
wā	ván	z.	zajisté
wasai ^{ostem}	vašim milostem	z.	žejdлік
		zb.	džber

Zkratky v německých textech

A.	Amt	andn.	andern
A.	Anzeige	Ang.	Angabe
A.	Aymer (Eimer)	Anl.	Anlage
A.a.A.	Aus allerhöchsten Auftrag	Antw.	Antwort
ab.	aber	ar.	Arbeis (Erbsen)
ab.	abgesandt	as.	Altschock
ab.	abgegangen	at.	Achtel
a.B.	Auf Befehl	ausgf.	ausgefertigt
Abb.	Abbildung	ay.	Ayer (Eier)
Abdr.	Abdruck	ay.	Aymer (Eimer)
abg.	abgegangen	Az.	Aktenzeichen
Abt.	Abteilung	...a.	...am ...an
Acht.	Achtel		
Ack.	Acker	b.	Batzen
ad.	alte Pfennige	b.	bei
af.	auf	B.	Bericht
ag.	alte Groschen	B.	Beschluss
ag.	allergnädigst	bet.	betreffend
ah.	alte Heller	betr.	betreffend
ah.	allerhöchst	bg.	Burg
ah.	Achtel	bh.	böhmische Heller
ald.	aldorten	Bhlr.	böhmische Heller
ald.	Altpfennige	bhm.	böhmisch

bhs.	böhmisch	d.	durch
blb.	bleiben	d.	denarius
bm. v.r.d.st.	Bürgermeister und Rat der Stadt	D.	dominus
br.	über	D.	doctor
Br.	Bürgermeister	D.	Durchlaucht
brauch.	brauchen	dad.	dadurch
btff.	betreffend	dal.	Dahler (Taler)
bz.	Batzan	darf.	darauf
...b.	...bach	dat.	datum
...b.	...bar	dat.w.o.	datum wie oben
...b	...ban	d.B.	durch Boten
...b	...ben	Dc.	Dukaten
...bg.	...berg	decr.	decretum
...bg.	...burg	dergl.	dergleichen
...bk.	...bruck	dh.	der Herr
...bkn.	...brücken	dH.	dem Herrn
...br.	...brücke	Dhl.	Durchlaucht
		dhlr	Dahler (Taler)
		dhn.	des Herrn
		dienst ^r	dienstwilliger
c.	collationiert	d.J.	dieses Jahres
C.	Zentner	d.J.	des Jahres
cfl.	Kammergulden	Dlht	Durchlaucht
Claff.	Klafter	d.M.	des Monats
cll.	collationiert	d.M.	dieses Monats
coll.	collationiert	ds.	das
cr.	Kreuzer	dt.	Pfennig
...ch.	...chen	durch.	Durchlaucht
		durchs	durchaus
d.	der	...d.	...dem
d.	die	...d.	...den
d.	das	...d.	...der
d.	Dukat	...d.	...dorf
d.	Pfennig		

e.	ehrsame	f.	auf
E.	erwählter	f.	für
e.a.	euer Achtbarkeit	f.	Floren
E. Acht.	Euer Achtbarkeit	f.	Gulden
E.D.	Euer Durchlaucht	F.	Fürstlich
Edw.	Euer dienstwilliger	F.d.A.	für die Ausfertigung
E.E.	Einem Ehrsamem	f.d.D.	für den Direktor
E.E.	Euer Edlen	ff.	Floren
e.f.g.	euer fürstlichen Gnaden	fn.	Floren
f. gnad.	fürstlichen Gnaden	fr.	Frau
E. G.	Euer Gnaden	fr.	Floren
E.G.u.G.	Euer Gnaden und Gunsten	fraw.	Frauen
E.H.	Euer Hoheit	fs.	Fass
eingg.	eingegangen	f.S.	folgende Seite
E. Kais.Mat.	Euer kaiserliche Majestät	ft.	Viertel
E. kgl. H.	Euer königliche Hoheit		
Ell.	Ellen		
E. Mat.	Euer Majestät	g.	Gnaden
end.	endlich	g.	Groschen
entf.	entfangen	g.	Gulden
erh.	erhalten	g.	gnädige
erl.	erledigt	gb.	geborene
Erl.	Erlasse	g.B.	gehorsamster Bericht
erw.	erwähnt	gd.	gedachter
es.	eines	Gd.	Gnaden
E.f.g.	Euern fürstlichen Gnaden	gdst.	gnädiget
		gdstr.	gnädigster
Ew. Hochwohl.	Euer Hochwohlge- boren	geb.	geborene
Ew. Ld.	Euer Liebden	ged.	gedacht
ews.	eueres	gef.	gefertigt
Ex.	Excellenz	geg.	genug
exp.	expediert	geh.	geheime
Ey.	Eimer	geschr.	geschrieben
		gez.	gezeichnet
		gf.	Goldfloren

gf.	Graf	H.	Hoheit
gg.	genug	hb.	haben
gg.	Goldgulden	Hchw.	Hochwohlgeboren
gg.	gute Groschen	Hel.	Heller
ggg.	Gnaden	Heyl.	heilige
G.G.G. F.F.F.	gnädige Fürsten	Hft	Heft
gggn.	Gnaden	Hh.	Herren
Ggr.	gute Groschen	hl.	Heller
ggst.	gnädigst	Hl.	Heller
g.h.	gnädigster Herr	Hlr.	Heller
gl.	Gulden	Hn.	Herrn
gld.	Gulden	hrag.	herausgeben
glfl.	Goldgulden	Hsch.	Herrschaft
glter	gemeldter	...h.	...haft
gmn.	gemeinen	...h.	...haus
gnad.	Gnaden	...h.	...herrschaft
gnd.	Gnaden	...hm.	...heim
gnd.	gnädig	...hs	...haus
gol.	Golden		
Goldfl.	Goldgulden		
gr.	Groschen	I	nicht
g ^{ste}	gnädigste	I	in
gstr.	gestrenge	i.A.	im Auftrag
g.w.o.	geschehen wie oben	I.H.	Ihre Hoheit
...g.	...ung	I.H.	Ihr Hochwohlgeboren
...g.	...gen	I.K.H.	Ihre königliche Hoheit
...gg.	...gungen	I.kais.M.	Ihre kaiserliche Majestät
...gn.	...ingen	I.N.	In Namen
		ingl.	ingleichen
		ingr.	ingrossiert
h.	Heller	insin.	insinuirt
h.	Herr	i.V.	in Vertretung
H.	Heller		
H.	Herr		

K.	Kläger	md.	mundiert
K.	Kreuzer	mdt.	mundiert
Kais. Mt.	kaiserliche Majestät	mdt. et ab.	mundiert und abgesandt
kgl.M ^t	königliche Majestät	Mg.	Morgen
k.H.	kurzer Hand	m.g.h.	mein gnädiger Herr
k.k.	kaiserlich-königlich	mk.	Mark
Klft.	Klafter	mog.	Morgen
km.	kaum	morg.	Morgen
kom.	kommen	Mr.	Mark
kön.	können	Ms.	Mass
Kr.	Kreuzer	Msch.	Menschen
Krz.	Kreuzer	Mt.	Majestät
		mt.Anl.	mit Anlagen
		Mtt.	Majestäten
l.	als	Mtz.	Metze
lb	Pfund	...m	...men
l.J.	laufenden Jahres	...mkt	...markt
ll.	alles		
l.M.	laufenden Monats		
...l.	...ler	nah.	naher
...l.	...lich	Nam.	Namen
...l.	lung	neml.	nemlich
		N.S.M.	namens Seiner Majestät
		n.St.	neuen Stils
M.	Majestät	n ^t	nit
M.	Mark	...n	...nen
M.	Metze		
M.	Morgen		
M.	Mass	o	nicht
M.	Magister	o	nicht
m.	Mark	ob.	oben
m.	mit	Obl.	Obligation
maghr.	mein allergnädigster Herr	obbt.	obbenannten
		od.	oder

Øs.	nichts	Ro.	römisch
Øt.	nicht	rt.	Reichstaler
		Rthl.	Reichstaler
		Rthall.	Reichstaler
		rthlr	Reichstaler
p.	Pinte		
P.D.	Postdatum		
pf.	Pfund		
Pf.	Pfennig	s.	sich
Pf.	Pfund	s.	siehe
Pn.	Pfennig	s.	sind
		s.	Schilling
		S.	Schilling
q.	quart	S.	Scheffel
q ^{tung}	Quitung	S.	Seite
		S.	Secretarius
		Sch.	Scheffel
r.	Reichstaler	Scheff.	Scheffel
r.	reinisch	Se.	Seine
R.	Rescript	schill.	Schilling
R.	Reichstaler	Schl.	Schlesisch
R.	Resolution	schl.	Scheffel
rchl.	Reichstaler	schll.	Scheffel
rhr.	Reichstaler	schll.	Schilling
Reichsthall.	Reichstaler	scho.	Schock
rd.	werden	S.D.	Seine Durchlaucht
rd.	wird	S. Dhlt.	Seine Durchlaucht
Rd.	Reichsdahler (Reichstaler)	S. Exz.	Seine Exzellenz
Ref.	Referent	Sgr.	Silbergroschen
Refer.	Referent	sg.	sagen
Resol.	Resolution	S.H.	Seine Hochwohlgeboren
Rft.	Referent	S.H.	Seine Hoheit
rh.	Reichstaler	schl.	Schilling
rheinfl.	rheinische Gulden	sig.	signatum

S.K.H.	Seine königliche Hoheit	u.	und
S.K.M.	Seine königliche Majestät	u.g.h.	unser gnädiger Herr
S.M.	Seine Majestät	uns. Lieb.	unser Lieber
ss.	dass	uhh.	unsere Herren
ss.	Schock	untert.	untertänigst
ss.	Scheffel		
ss.	Schilling		
st.	Stück	V.	Vorlage
St.	Stadt	v.	vom
St.	Stück	v.	von
Sthr.	Statthalter	v.	und
...s.	...sal	V.	Viertel
...s.	...sam	v...	ver...
...s.	...sen	Vfg.	Verfügung
...sch.	...schen	v.g.	vom Ganzen
...ss.	...ssen	vir.	Viertel
...st.	...stadt	v.J.	vorigen Jahres
...st.	...sten	v.M.	vorigen Monats
		vndthatem	untertänigstem
		v.N.u.T.	voller Name und Tittel
t.	mit	vn.	unser
T.	Taler	vns.	unser
Ta.	Taler	vo.	von
tall.	Taler	Vrth.	Urteil
tegl.	teglich	Vrtl.	Viertel
Thl.	Taler	vt.	Viertel
thl.	Taler	Vtl.	Viertel
tit.	tituliert		
...t.	...thal		
...t.	...tig	w.	wer
...t.	...tung	w.	wir
...t.	...tem	W.	Wohlgeboren
		weg.	wegen

wid.	wider	Xhl	Kreuzheller
wied.	wieder	xoph	Christoph
wg.	Weissagroschen	x ^r	Kreuzer
Wgl.	Wiedervorgelegt	Xr.	Kreuzer
w.o.	wie oben		
w.v.	wie vorher		
word.	worden	z.	zu
w.vorgel.	wird vorgelegt	z.B.	zum Bericht
...w.	...walde	z.d.A.	zu den Akten
		z. Kzl.	zur Kanzlei
		z.R.	zur Registratur
X	Kreuzer	z.R.	zur Revision
X ^{ber}	December		

Zkratky v latinských textech

A.	Anno	a.d.	a dato
a.	anno, ante	a.d.	ante diem
A.a.	ad acta	Adi.	anno Domini
a.a.	ad acta	ad ingr.	ad ingrossandum
a.a.	ante anno	ad num. P.	ad numerum protocoli
abne	absolutione	ad pers.	ad personam
a.c.	anno currente	aduso	adverso
a.C.	anno Christi	ai	anni
a.C.	ante Christum	a.i.	ad interim
acc.	accepi	aīco	amico
a.Chr.	ante Christum	aio	animo
act.	actum	al.	albus
ad ^o	adverso	al.	alias
ad ^s	adversus	am ^s	amicus
ad canc.	ad cancellariam	an.	anno
A.D.	Anno Domini	an.	ante

an.	anonymus	C.	Cancelarius
<u>an</u>	annorum	ca.	circa
<u>ane</u>	animae	<u>caa</u>	causa
ao	anno	cal.	calendae
apr.	aprilis	<u>canca</u>	canonica
ao.praet.	anno praeterito	cap ^{bus}	capitibus
a.p.	anno praeterito	<u>cap^{lls}</u>	capellanus
a.p.	anno praesente	<u>cas</u>	causas
a.p.	anni prioris	<u>cc</u>	circa
<u>as</u>	alias	cc.	clarissimus
a.u.s.	actum ut supra	c.c.	concepit
... <u>a</u>	...am	cca.	circa
... <u>a</u> ²	...atur	cet.	cetera
... <u>a</u> ₄	...arum	cf.	confer
		Ci.	citatio
		circ.	circiter
b.	beatus	c.l.	citato loco
b.m.	beatae memoriae	cod.	codex
b.m.	brevi manu	coll.	collatio
<u>bn</u>	bene	<u>collum</u>	collegium
<u>boh.</u>	bohemicus	com ^r	communiter
br.m.	brevi manu	<u>con</u>	contra
b.v.	bene vale	conc.	concepit
...b ^s	...bus	conclus.	in conclusum in consilio
... <u>b</u>	...bia	cons.	
... <u>b</u>	...bus	concl. i. S.	conclusum in sessione
... <u>b</u>	...bar	conf.	confer
... <u>b</u>	...bar	9	contra
... <u>bt</u>	...bunt	crt.	currentis
		... <u>c</u>	...cum
<u>c</u>	circa		
c.	currens	D.	die
c.	contra	D.	decretum
c.	cum		

D.	doctor	2	et
D.	dominus	e	et, enim
D.	denarius	e	est
d.	de, datum	e.a.	eiusdem anni
d.	ducato	e.a.	et alteri
d.	deleatur	eapp	eapropter
d ^{us}	dominus	ej.	eiusdem
d.a.	dicti anni	emend.	emendavit
dat.	datum	e.o.	ex officio, ex offe
db.	debet	eod.	eodem
dct.	decretum	ed.	episcopus
DCV	dominus cancellarius vidit et.		etiam
d.d.	de dato	etc.	et cetera
d.d.	dicto die	ex.	expediatur
d.d.	dono dedit	exans	existens
dd.	dedi	exh ^o	exhibitio
dd.	dedit	exhibit.	exhibitum
de dat.	de dato	exp.	expediatur
dec.eod.	decretum eodem	expdtur.	expediatur
decr.	decretum	expeda	expedienda
del.	delineavit	expediat.	expediatur
del.	deleatur	expl.	explicit
deo	debea		
dic ^m	dicendum		
dic ^s	dicens	F.	facta
dno	domino	F.	fecit
do.	dominica	f.	factum
doc ^a	dominica	f.	folio
dom.	dominus	f.	forma
ds.	deus	f ^a .	feria
dt.	dedit	fasc. ⁹	fasciculus
d 2	detur	fct.	fecit
d.u.s.	datum ut supra	fia.	feria
...d.	...des	fl.	florenus
		fma	forma

fol.	folio	L.	lex
fra.	frater	L.	liber
		l.	licet
		l.	vel
g.	grossus	l.c.	loco citato
g. et p.	gratiam et pacem	l.c.	liber citatus
gr.	Grossus	lia	licentia
		LLB	legum baccalaureus
		LLD	legum doctor
h	hinc	LLM	legum magister
h.a.	hoc anno	L.S.	locus sigilli
h.a.	huius anni	L.s.	lector salutem
h.e.	hoc est	lt.	libet
h.m.	huius mensis		
hnt.	habent		
ht.	habet	m.	mater
		m	manu
		M ^r	magister
i.	in, item, ibi, inter	ma.	manu
ib.	ibidem	Magto	magistrato
id.	idem	mi.	mihi
i.e.	id est	m.n. cog ^{tus}	mihi notario cognitus
i.f.	ipse fecit	mp.	manu propria
ill.	illis	m.m.p.	manu mea propria
ill ^{l^{us}}	illustrissimus	m.p.	mensis praeteriti
incl.	inclusive	M.R.D.	multum reverendus dominus
int ^o	intimatio	M.A.	magister aulium
IS	Iesus	Ms.	manuscriptum
it.	item.	mss.	manuscripta
iudm	iudicium	mut. mut.	mutatis mutandis
I.V.	illustritas vestra		

n.	non, nec, nobis	p.	perge
n ^a	nostra	p.	per
N.B.	nota bene	p.	publica
<u>NBL</u>	nobilis, nobilitas	p.	praesentatum
n.c.	numerus currens	p.a.	per annum
n.c.	numerus conscriptionis	p.a.	pro anno
n.e.	numerus exhibiti	p ^a	prima
N.E.	numerus expeditionis	pass.	passim
<u>nne</u>	nomine	P.M.	pro memoria
nl.	nihil	p.m.	propria manu
N.N.	nomen nescio	p.m.	piae memoriae
N.N.N.	nomina	p.m.	post mortem
<u>nō</u>	non	<u>pm</u>	primam
no.	nobilis	P.N.	pro nota
N.O.	nihil obstat	pnt.	praesentatum
nob.	nobilis	po	puncto
nosa.	notarius subscripsi	pp.	perge, perge
not.	noratus	pp.	propria
not.	notitia	P.P.	per protocolum
no ^{rius}	notarius	p.r.	pagina recta
notif.	notificetur	praes.	praesentatum
<u>nre</u>	nostrae	praes.	praesens
n. st.	novo stilo	praes.	praesidium
		prs.	praesentatum
		praes.	praesentatum
o.	omnia, omnia	ps.	praesentatum
<u>ō</u>	non	<u>ps</u>	para
<u>obt</u>	obtinet	P.s.	post scripta
off ^{lis}	officialis	pst.	praesentatum
oi ^b	omnibus	P.T.	pleno titulo
ol.	olim	P.T.	pro titulo
opp ^{nus}	opportunos	<u>pt</u>	poteat, propter
		ptm	praesentatum

q.	qua	S.	supra
q.	quam	S.	spectabilis
q.e.	quod est	s.	seu, sunt, sine, supra
qm.	quondam	s.	sive
		s.	sed
		s.	solidus
R.	recepta	<u>sa</u>	supra
R.	res	s.a.	sine anno
R.	respondeatur	salut.	salutem
R.	reversum	sbsi	subscripsi
R.	rex	Sc.	scilicet
R.	resolutio	Sc.	sculpsit
R.D.	reverendus dominus	scrib.	scribatur
R.	registratum	sec.	secundum
rec.	recepti	secret.	secretarius
Regst.	registrator	Ser ^{mus}	serenissimus
Res.	resolutio	sig.	signatum
Resc.	rescriptum	s.l.e.a.	sine loco et anno
Rescrib.	rescribendum	sm.	secundum
res.	resolutio	<u>anta</u>	sancta
resol.	resolutum	sol ^s	solutus
respec.	respective	sp	semper
respond.	respondeatur	S.p.	Salutem plurimum
resig.	resignatio	ss.	subscripsit
respue	respective	ss.	suprascriptus
rev.	revidit	sa.	sanctissimus
Rmo	reverendissimo	sa ^t	subscripsit
r ^t	recepit	S.T.	sine titulo
		st.n.	stili novi
		Su	Summa
S.	salutem, sacer, sanctus, sigillum	subst.	substitutus
S.	sactus	s.v.v.	sit venia verba
S.	scilicet	...st.	...sunt

T.	tomus, titulus	V.	vale, vir, virga
t.	tibi	v.	versus
t ^r	tenetur	v.	vidi
t ^o	tergo	vid.	vidi
ta ^a	tabula	v.	videlicet
tes ^{ti}	testamenti	vid ^t	videlicet
titi	tituli	vig.	vigilia
tl.	talis	vl.	vel
tm.	tantum	v ^t	vidit
tn.	tamen	vtap ^{ra}	ut supra
tom.	totum		
tr.	tenetur		
tt.	titulus	XPI	Christi
t.t.	totus titulus	XTO	Christo
t ^m	tantum	XS	Christus
tit.pl.	titulus plenus		
...t.	...unt		

u.i.	ut infra
ulta	ultima
un ^a	universis
U.S.	ut supra
U.S.	Vestrae Sanctitatis
ut	ut supra
uts.	ut supra